

เทศน์เช้า วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๕๑

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลามันล่องไปเร็วมาก ชีวิตคนนะ...แป๊บเดียวเท่านั้น แต่เวลาทุกขั้นนั้นนานมาก เวลาทุกขั้นจะกว่ามันจะผ่านไปแสนเนิ่นนาน แต่ชีวิตนะแป๊บเดียว ขนาดแป๊บเดียวนะ คุณสิ เวลาเรามาประพฤติปฏิบัติกัน.. จะกลับแล้ว เวลากลับนะ ถ้าคนภาวนาดี เวลากลับมันจะ อาลัยอาวรณ์.. แต่ถ้าเวลามันภาวนาไม่ดีนะ มันจะนับวันเวลาว่าจะได้กลับเมื่อไหร่ มากี่ วัน.. จะกลับเมื่อไหร่ แต่ถ้ามันภาวนาดีนะ มันจะอาลัยอาวรณ์มาก

สิ่งที่อาลัยอาวรณ์เห็นใหม่... เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสรู้ที่ โคนต้นโพธิ์ หลวงปู่ขาวบรรลุมรรคที่โรงขอด เวลาใครบรรลุมรรคที่ไหน มันเห็นบุญ เห็นคุณใจ นี่ก็เหมือนกัน จิตเราสงบที่ไหน จิตมีความผูกพันที่ไหน ที่ไหนมันคุณดีมีใจ เห็นใหม่ มันเป็นใจ มันรู้ เวลาพูดถึงสถานที่ เหมือนเราไปกินอาหารร้านไหน เวลาบอกว่าเป็นอย่างนั้นๆ เขาบอกว่าอวดอุตริ ถ้าไม่อวด ไม่พูดความจริง มันจะรู้ความจริงได้อย่างไร ว่าที่ไหนเป็นที่ไหน ว่ามันสิ้นสุดกันที่ไหน

เหมือนระยะทางไกล ระยะทางเห็นใหม่...เราถึงปลายทางเมื่อไหร่ เราเริ่มต้นทางที่ ไหน เราไปถึงปลายทางที่ไหน แต่ถ้ามันผูกพัน สนามไหนเราแข่งรถ สนามไหนเราเคย ได้แชมป์ สนามไหนเราเคยได้คะแนนที่ดีนะ มันจะผูกกับสนามนั้น สนามนี้ยากมาก สนามนี้เราลงที่ไรไม่ได้คะแนนเลย

ความผูกพัน ความรู้สึก ความอาลัยอาวรณ์ ความพลัดพราก นี่พลัดพรากจาก สถานที่หลายๆ นะ แต่...คุณสิ...เวลาตายจิตมันพลัดพรากจากกาย เราว่าพลัดพรากนะ คนเจ็บ ไข้ได้ป่วยเห็นใหม่ เวลาคนไปเยี่ยมจะถามถึงญาติพี่น้อง ถามถึงทรัพย์สมบัติ อันนั้นว่าอย่างไร อันนี้ว่าอย่างไรนะ พอจวนตัวเข้ามาแล้วนะไม่ถามหาถึงใครแล้ว เพราะอะไร เพราะจิตกับกายมันจะพลัดพรากจากกัน

ถ้าจิตกับกายมันพลัดพรากจากกัน สิ่งนี้มันจะมีอะไรคิดไม้คิดมือไป แต่ถ้าคนมีบุญมีกุศลคิดไม้คิดมือไป มันองอาจกล้าหาญนะ มันพร้อมจะไป คูสิ...เวลาเราออกเดินทางเสียบงเราเต็มรถเลย ทุกอย่างพร้อมเลย เราเดินทางไปด้วยความสบายใจนะ แต่ถ้าเราจะออกเดินทาง ไม่มีอะไรเลย แล้วเราจะไปอย่างไร

นี่ก็เหมือนกัน จิตถ้ามันไม่มีบุญกุศลไม่ทำอะไรเลย มันว่าแหวนะ แต่ถ้ามันมีสัมภาระของมันเห็นใหม่ ทำจนเคยชิน คนสวดมนต์ทุกวันนะ สวดมนต์กลางคืน ถ้าไม่ได้สวดก่อนนอนมันเหมือนขาดอะไรไป เหมือนขาดอะไรไป!

การทำบุญกุศลก็เหมือนกัน ถ้าเราทำของเราจนชินนะ ทำจนเป็นความปกติ พอไม่ได้ทำแล้วมันจะเหมือนขาดอะไรไป เหมือนเราไม่ได้ทำอะไรอย่างใดอย่างหนึ่ง เห็นใหม่ มันเป็นธรรมชาติของมัน พอเป็นธรรมชาติของมัน มันทำโดยธรรมชาติ

แต่ถ้าเราทำบุญแรกๆ มันจะ พะวัคพะวน พะว้าพะวัง นั่นคืออะไร ตระหนี่ถี่เหนียว.. ความตระหนี่ เห็นใหม่ กิเลสเป็นสภาวะแบบนั้น แต่ถ้าเวลาทำทาน แค่ทำทานเฉยๆ ทำทานเฉยๆ ก็เป็นการภาวนาอย่างหนึ่งนะ เวลาเราสวดมนต์เห็นใหม่... นะโม ตัสสะ ภาคะวะโต พุทโธ พุทโธ นะต่างกันใหม่ นี่ไง...คำบริกรรมก็มาจากคำสวดมนต์นั่นแหละ

พุทฺธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ สิ่งนี้มันเอามาจากตรงนั้นแหละ แต่สวดมนต์มันยาว มันต้องตั้งสติ มันต้องต่อเนื่อง เหมือนการกำหนดลมหายใจ ลมหายใจต้องเข้าออกใหม่ ตามลมหายใจตั้งแต่ปลายจมูกเข้าไปถึงทรวงอก เข้าไปถึงท้อง แล้วออกมา เห็นใหม่ เราตามไป เหมือนสวดมนต์

ถ้าพุทฺโธ พุทฺโธ มันก็อยู่ปลายจมูก ไม่ต้องกำหนดอะไรเลย อยู่ที่ปลายจมูก เฝ้าไว้ที่ปลายจมูก เหมือนเฝ้าประตูบ้าน คนเข้าคนออกมันจะรู้ มันจะเห็น เห็นใหม่...ลมเข้าลมออกแล้ว เราจะรู้เราจะเห็นของเรา ลมเข้าลมออก เรามีสติสัมปชัญญะอยู่ นี่ไง..ไม่หายใจทิ้งเปล่าๆ นะ

ชีวิตหนึ่งคำนวณเลยสองหมื่นกว่าวัน แล้วเราหายใจวันละกี่หน แล้วหายใจได้ประโยชน์อะไร คุณลมมันพัดซิ มันก็ไม่ได้ประโยชน์อะไร แต่ถ้ามีสติปั๋ว เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเลยนะ คนมีสติแม้แต่ลมหายใจเข้าและลมหายใจออกหนหนึ่ง ดีกว่าคนที่ปล่อยตัวเอง ปล่อยชีวิตไปตามกระแสหนึ่งร้อยปีหนึ่งชีวิตเลย

ตั้งสติหนเดียว นีธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ แล้วเราตั้งสติ พุทโธ พุทโธ พุทโธ อยู่นี้ เรากำหนดลมอย่างนี้อีกหนหนึ่งเพราะอะไร เพราะมันมีสติไง ลมหายใจเข้าและลมหายใจออก คูสิ...เวลาคนจะสิ้นชีวิต เขาคอยคุณลมหายใจ คูสิพจรมันจะหยุดเดินเมื่อไหร่

แต่คนทุกซ์เวลาจะตายนะ คนมีบุญตายมันตายด้วยความรื่นเริงอาจหาญ คนทุกซ์ตายนะมันจะคืนตงเคียงเพราะอะไร เพราะมันมีกรรมนิมิต กรรมนิมิต คูสิ...เวลาเราหลับตาไป เห็นแต่สิ่งท่ชั่วร้ายคอยขยู่มคอเรา เราจะคิดอย่างไร

คนไม่ตายยังไม่เห็นหรือก คนไม่ตายบอกว่า ทำไมคนนั้ตายเป็นอย่างนั้ คนนั้ตายเป็นอย่างนั้ บางคนตายแบบราบเรียบ ตายแบบเขาสบายใจ

นี่มีนะบางคน.. ในปัจจุบันก็มิ เวลาตายไป รถม้าจากเทวดา รถม้าบนอากาศมารับเลย เขาไปสวรรค์ทันทีเลย แล้วตคนรทก็ไปทันทีเหมือนกัน แต่เวลามันกรรมนิมิตขึ้นมา มันกรรมนิมิต มันเห็นของมัน ถ้าเห็นของมัน เห็นไหม สิ่งท่เห็นของมัน ใครเป็นคนเห็น นี่ใจมันเห็น

เหมือนวิปีสสนาเลย วิปีสสนานี้ก็ใจเห็น ถ้าใจไม่สงบเอาอะไรไปเห็น ถ้าเห็นโดยความคิด เห็นโดยสามัญุสำนึกไง ศาสนาเป็นอย่างนั้ ศาสนาเปลือกๆ ศาสนาของเล่น ศาสนาคูกตา สมมุติบัญญัติ

ศาสนธรรม ศาสนความจริงท่มันเกิด มันเกิดที่ไหน มันเกิดที่ใจ แล้วใจมันจะเกิดขึ้นมาได้อย่างไร ถ้าใจไม่มีพื้นฐานเลย เพราะพื้นฐานเห็นไหม...จะว่าเป็นมิตก็ได้ มิตอีกมิตหนึ่ง ความคิดอีกมิตหนึ่ง ความคิดในโลกียปัญญา ความคิดในโลกุตตรปัญญา โลกุตตรปัญญามันเป็นความคิดของใจ ไม่ได้เป็นความคิดด้วยสมอง

ความคิดด้วยสมอง ความคิดด้วยสติ ความคิดโดยข้อมูล ความคิดโดยข้อมูลคือ
สัญญา แต่มันก็ต้องใช้สัญญาไปก่อน เพราะอะไร เพราะโดยสามัญสำนึก มือเรานี่ เราใส่
ถุงมือหยิบอะไรไป ถุงมือต้องถูกของนั้นก่อน เราถอดถุงมือแล้วมือเราหยิบอะไรก็หยิบ
โดยเนื้อหนังของเราใช่ไหม จิตมันมีอาการของใจคือความคิด มันครอบคลุมจิตอยู่ มัน
เหมือนเราใส่ถุงมือ พอเราใส่ถุงมือ เราจับอะไรไป ถุงมือมันรับรู้ก่อน มันต้องผ่านสัมผัส
ของถุงมือก่อน แต่ถุงมือมันไม่มีชีวิต

ขั้นนี้ก็เหมือนกัน ! ขั้นถ้ามันมีชีวิตจริงนะ ขั้นถ้ามันเป็นความจริงนะ พระ
อรหันต์เวลาสิ้นกิเลสแล้วเห็นใหม่ ภาธา หเว ปญจกขุณา ภาระขั้น ๕.. ธาตุ ๔
ขั้น ๕ นี่เป็นภาระ คำว่าภาระเป็นความจริงใหม่.. ไม่ใช่ความจริงใช่ใหม่

คูสิ...อย่างปุลุชนเรานี้ จันธมาร ขั้นนี้..ถุงมือเป็นเรานะ ถุงมือเนีย...ถุงมือก็
หลงว่าถุงมือกับมือเป็นอันเดียวกัน คิดว่าถุงมือ เพราะว่าจับโดยผ่านถุงมือ เรายังไม่รู้เลย
ว่าถุงมืออยู่ที่ฝ่ามือหยิบของแล้วต้องผ่านถุงมือ แต่ความรู้สึกมันก็มีอยู่ เห็นใหม่ แต่เวลา
มันปล่อยางหมด ถอดถุงมือออกหมด เนีย...ขั้น ๕ ละขั้นทั้งหมด เหลือจิตล้วนๆ จิตล้วนๆ
นี่เป็นปัจฉยาการ

อวิชา ปจฺจยา สงฺขารา สงฺขารา ปจฺจยา วิญญาณํ จิตฺติมเท ๓ จิตไม่มีถุงมือแล้ว
ไม่มีขั้น ๕ แล้ว ทำลายมันอีก พอทำลายมันอีกสิ้นกิเลสไปเห็นใหม่ พอสิ้นกิเลสไป
ขั้นก็ทิ้งมาแล้ว ตัวเองก็ทำลายแล้ว แต่ทำลายแล้วพ้นออกจากสมมุติบัญญัติ เวลาจะพูด
ธรรมะมันก็ต้องอาศัยสมมุติบัญญัติ อาศัยขั้นนี้ไง

จิตพระอรหันต์ ธรรมของพระอรหันต์แสดงออกมาเป็นสิ่งที่เห็นกันไม่ได้ แต่มัน
มีอยู่ มันรู้อยู่ มันพ้นไปจากการครอบงำของอวิชา พ้นจากการครอบงำของวิญญะ พ้น
จากการครอบงำต่างๆ มันพ้นออกไป เห็นใหม่

นี่ไง พระอรหันต์ที่มีชีวิตอยู่ กับพระอรหันต์ที่ตายไปแล้ว ถึงมีคุณค่าเท่ากัน มี
คุณค่าเท่ากันนะ เพราะจิตมันเป็นตั้งแต่กิเลสตาย กิเลสตายแล้วการเกิดการตายก็ไม่มี พอ
กิเลสตายแล้ว จิตนี้จะไม่เคยตายอีกเลย และจะไม่เกิดอีก

แต่ถ้ามันยังมีข้อมูล ยังมีการครอบงำมันอยู่ มันต้องเกิดต้องตายโดยธรรมชาติของมัน มันเป็นผลสภาวะของมัน... สิ่งที่เป็นการกระทำ เพราะมันทำไปแล้ว มันจะเห็นเข้าใจจริง ว่าอะไรเป็นถูงมือ อะไรเป็นมือใจ มันถึงเข้าไปที่ฐานของจิต ถ้าจิตมันภาวนาไป ความเป็นไปของความคิดนะ

ปัญญามันเกิดขึ้นแต่ละวงรอบหนึ่งวงรอบหนึ่ง มันเกิดขึ้นมาขนาดไหน เราก็คึกษา หมั่นศึกษาไป มันเป็นสุดมยปัญญา จินตมยปัญญา ภาวนามยปัญญา ถ้าภาวนามยปัญญามันสมควรของมันขึ้นมา เราจะเห็นสัจจะความจริง นี่ไง... “ข้างกระดิกหู งามแลบลิ้น” สว่างโพล่งไป ความสว่างโพล่ง.. สว่างโพล่ง.. มาจากไหน จิตมันเป็นจิต มันรู้ จิตมันเข้าใจ แต่ตอนนี้เรารู้โดยสมอง เรารู้โดยผ่านถูงมือใจ ถูงมือสัมผัสใจ ธรรมะคือถูงมือสัมผัส

ความคิด มันเป็นความคิดผ่าน มันเป็นพลังงานตัวจิต มันผ่านความคิด คือข้อมูล ข้อมูลก็ออกมาเป็นความรู้สึกเป็นความคิดต่างๆ เนี่ย เหมือนมือใส่ถูงมือนั้นแหละ... แต่ถ้ามันสงบเข้าไปมันจะเป็นตัวจิต มันเป็นความคิด ปัญญาใจ.. ปัญญาใจมันไม่ใช่ปัญญาสมอง

ปัญญาสมองมันเป็นปัญญาข้อมูล ปัญญาอดีตอนาคต เพราะมันต้องคิด ต้องระลึกขึ้นมาถึงจะรู้ แต่ถ้าเป็นระลึกรู้ อวิชาครอบงำมา ความโลภครอบงำมา ตัวตนครอบงำมา เพราะมันต้องระลึกรู้ ระลึกจากตัวตน ระลึกจากข้อมูล ระลึกจากพลังงานของเรา

แต่ถ้าเป็นภาวนามยปัญญา มันเป็นปัจจุบัน ระลึกไม่ได้ ! คาดหมายไม่ได้ ! ผู้ใดปฏิบัติสมควรแก่ธรรม สมควร ! กาลเวลาของมัน ! เห็นไหม ..ข้างกระดิกหู งามแลบลิ้น สว่างโพล่งพลับ ! นี่ไง มรรคสามัคคี ความเป็นไปของธรรมจักรที่มันเป็นไปมหัศจรรย์มาก !

แต่ถ้าคนรู้จริงมหัศจรรย์ขนาดไหนก็ต้องพูดได้ เพราะ ! เพราะเขารู้เขาเห็น เขาทำของเขา แต่อธิบายไม่ได้ว่าเป็นอย่างไร.. อธิบายไม่ได้ เพียงแต่อธิบายได้กว้างขวางเปรียบเทียบได้แนบเนียน เปรียบเทียบได้เห็นชัดเจน เปรียบเทียบได้มากน้อย

นี่ไง ธรรมเสนาบดีพระสารีบุตร พระอรหันต์เหมือนกันทั้งนั้น ในสมัยพุทธกาล เป็นพระอรหันต์เหมือนกันทั้งนั้น แต่คนที่แจ่มแจ้งธรรมะได้ลึกซึ้ง กว้างแคบ มันเป็น ประสบการณ์ มันเป็นอำนาจวาสนา มันเป็นเขวี้ยงปัญญาไง รู้จริงเหมือนกันแต่อธิบายได้ มากได้น้อยต่างกัน นี่ไง สิ่งที่เป็นไปเนี่ย อำนาจวาสนา

แต่คนรู้ก็คือคนรู้ รู้จริงต้องอธิบายได้ ต้องสอนได้ ต้องบอกได้ รู้ผิดถูกเลย ไปถามเรื่องธรรมะรู้ผิดหรือถูก แต่อธิบายนะ มันอ้อ... อ้อ... คือมันรู้แต่มันอธิบายไม่ถูก ไอ้คนฟังกึ่งๆ เอ๊ะๆ เหมือนกับท่านไม่รู้.. ท่านรู้ของท่าน ถ้าคนรู้จริงต้องรู้จริง มันพูดได้ แต่ถ้าเราไม่รู้จริง อธิบายขนาดไหน ก็ลุ่มมือใจ อยากรู้ก็ต้องผ่านลุ่มมือออกมาก่อน มัน เป็นความรู้อันหนึ่งมาก่อน

นี่พูดถึงความเป็นไปของที่เราเป็นที่ไหน ความเป็นไปมันผูกพัน มันเห็นคุณนะ สิ่งที่เป็นคุณเห็นไหม แต่ถ้าเราจากไปที่ไหนก็แล้วแต่ ในเมื่อใจมันอยู่กับเรา พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ อยู่ที่ใจ ความสุขความทุกข์หัวใจเรานี้แหละ ที่ไหนเราก็ต้องทำได้ เรา ต้องทำได้นะ !

อุปนิสัยใจของเรา เราไปที่ไหน เราอยู่ที่ไหน ร่างกายเราอยู่ที่ไหน ใจก็อยู่ที่นั่น เราจะอยู่ที่ไหนไม่ต้องไปติดสถานที่ ถ้ามีโอกาสเราก็ไปประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่มันเป็น ประโยชน์ ถ้ามันไม่มีโอกาสเราก็ปฏิบัติในใจของเรา มันจะอยู่ที่มีความพลุกพล่าน มัน อยู่ไหน ตั้งสติไว้ ใจของเราจะ รักษาใจของเรา อะไรเสียให้เสียไป

ครูบาอาจารย์ท่านว่า เห็นไหม “ไม่ให้เสียหัวใจ สิ่งใดที่เสียไป สิ่งใดที่ขาดตกบกพร่องไป ช่างหัวมัน ! แต่หัวใจไม่ให้ขาดตกบกพร่อง” รักษาใจของเรา สุข-ทุกข์มัน อยู่ที่นี้ไง สิ่งใดขาดตกบกพร่อง แล้วหัวใจก็ขาดตกบกพร่องไปกับเขา มันก็เดือดร้อนไป กับเขา

เขาขาดตกบกพร่อง สิ่งแวดล้อมขาดตกบกพร่อง ความดำรงชีวิตขาดตกบกพร่อง แต่รักษาใจไว้ เหมือนให้มันรู้ว่ามึสติ เหมือนลมหายใจเข้า ลมหายใจออก มีสติแล้ว พิจารณา ทำไมถึงเป็นอย่างนี้.. ทำไมถึงเป็นอย่างนี้.. ทำไมถึงเป็นอย่างนี้แล้วเราไม่ เดือดร้อนไป เป็นอย่างนั้นอย่างนี้เพราะกรรม เพราะการกระทำ ตั้งสติไว้

ถ้ามีปัญหาณะมันสะท้อนกลับมา มันจะปลงกรรมสังเวช แต่ถ้าไม่มีสตินะ มันจะน้อยเนื้อต่ำใจ เราจะทุกข์เราจะยาก มันมีอารมณ์ร่วมไปกับเขา คือเราเป็นส่วนหนึ่งของปัญหานั้น คิดตามปัญหานั้นไป

แต่ถ้ามีสตินะ เรากันตัวเราออกจากปัญหานั้นแล้วปัญหานั้นก็คือปัญหานั้น แล้วเราจะแก้ปัญหานั้นด้วยสติสัมปชัญญะ ปลงกรรมสังเวช ! ชีวิตเป็นอย่างนี้หนอ.. ชีวิตเป็นอย่างนี้หนอ.. มันเห็นแล้วสังเวชนะ แล้วจะเกิดอีกไหม จะมาทุกข์อีกไหม จะมาให้มันเหยียบย่ำอีกไหม มันทุกข์ยากอย่างนี้ยังจะเกิดอีกหรือ ทำไมไม่หาทางออก

ถ้ามีปัญหามันปลงกรรมสังเวช ถ้าไม่มีปัญญามันจะเป็นส่วนหนึ่งของปัญหา คือปัญหากับเรา เรากับปัญหา แล้วคืนรน แล้วทุกข์เห็นใหม่ ถึงว่าอยู่ที่ไหน รักษาใจ ถ้าใจไม่เสีย ใจมีสติ มันจะมีโอกาส มันมีสัมปชัญญะของมัน มีสติ มีสัมปชัญญะ มีสติระลึกรู้ อยู่ มีสัมปชัญญะล้อมรอบตัวของมัน มันจะดูแลตัวของมัน ใจไม่เสีย เสียสิ่งใดไม่เท่ากับเสียใจ เสียสิ่งใดไม่เท่ากับเสียความรู้สึกลับอันนี้

เวลาเพื่อนฝูงที่รักกันมาก เวลามีปัญหากัน บอกเสียความรู้สึก รักกันมานาน แล้วมาทำให้กระเทือนใจ เงินทองข้าวของไม่สำคัญ สำคัญถ้าเสียความรู้สึกเห็นใหม่ เขาเสียใจของเขา รักษาใจของเขา เรารักษาใจของเรา เอาใจของเราไว้ในอำนาจของเรา จะเป็นประโยชน์ของเรา เอวัง